

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Çarkıt, E. (2019). "Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik Alanında Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimleri", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (2): 1503-1514

Geliş Tarihi / Received Date: 07.12.2018

Kabul Tarihi / Accepted Date: 20.02.2019

Araştırma Makalesi

KARİYER DANIşMANLIğI VE MESLEKİ REHBERLİK ALANINDA TÜRKİYE’DE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAşTIRMA EğİLİMLERİ

Ersoy ÇARKIT

Milli Eğitim Bakanlığı

ersoy.12@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-9811-9135

Öz

Bu çalışmanın amacı, kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik ile ilgili Türkiye’de 2000-2017 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda Ulusal Tez Merkezi’nden Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü’nde yapılmış ve erişime açık olan 73 (15 doktora, 58 yüksek lisans) lisansüstü tez incelenmiştir. Bu araştırma için oluşturulan "Tez Kodlama Formu" çalışma yılı, çalışma grubu, çalışma grubu büyüklüğü, tez türü, araştırma yöntemi ve konu alanları olmak üzere 6 farklı tema alanını içermektedir. Nitel araştırma yöntemiyle yürütölen bu araştırmada lisansüstü tezlere doküman incelemesi yöntemiyle ulaşılmış ve tezler, içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre en fazla lise öğrencileri örnekleminde çalışıldığı, nicel yöntem çalışmalarının çoğunlukta olduğu, sosyal bilişsel kariyer kuramı ile ilgili konularının en çok tercih edilen konular olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer Danışmanlığı, Mesleki Rehberlik, Araştırma Eğilimleri.

RESEARCH TENDENCY OF POSTGRADUATE THESES COMPLETED IN THE FIELD OF CAREER COUNSELING AND VOCATIONAL GUIDANCE IN TURKEY

Abstract

The purpose of this study is to determine the research tendencies of postgraduate theses on career counseling and vocational guidance completed in Turkey between the years of 2000-2017. In accordance with this purpose, 73 (15 doctoral, 58 master's degree) postgraduate theses open to access in the National Thesis Center were included in the analysis. The theses which examined in this research were evaluated in 6 different themes such as thesis year, study group, study group size, thesis type, research method and subject areas in "Thesis Coding Form". In this research conducted with qualitative research method, the theses were reached by document analysis method and these theses were examined by using content analysis. According to the results of the research, it was seen that high school students were more preferred as study group. Quantitative research methods are more widely used. It has been observed that topics which related to social cognitive career theory are the most preferred subjects.

Keywords: Career Counseling, Vocational Guidance, Research Trends.

1. GİRİş

Son yıllarda teknolojideki hızlı gelişmeler, sanayileşme, iş piyasasındaki ve doğasındaki değişimler bazı mesleklerin ortadan kalkmasına, bazı mesleklerde değişimler yaşanmasına, yeni iş alanlarının oluşmasına ve mesleklerin çeşitlenmesine neden olmuştur

(Kuzgun, 2014: 2). Bu durumun ise mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin gerekliliğini ve önemini arttırdığı söylenebilir. Mesleki rehberlik ve danışmanlık, psikolojik danışma ve rehberliğin özel bir kısmı olup, bireye eğitim ve meslek alanlarında başarılı olmak için ihtiyaç duyulan nitelikler konusunda bilgi vermenin ve eğitim-meslek imkânları hakkında bilgilendirmenin ötesinde, mesleki kararı belirleyen etmenleri irdeleme ve doğru kararlar için yapılan yardımları da içermektedir (Kuzgun, 2008: 105). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinin zaman içindeki değişimi incelendiğinde; birey-iş özelliğini eşleme, mesleki bilgi verme, 16-19 yaş grubuna odaklanma, mesleki seçime yardım, yerel iş gücü arzını temelde tutma, kariyer yolu oluşturma ve planlama gibi anlayışların yerini; kişi-çevre etkileşimi, mesleki gelişim görevlerine önem, her yaş grubuna hizmet, yaşam boyu kariyer gelişimi, kariyer hikâyesi oluşturma ve tüm yaşamı yapılandırma gibi anlayışlara bıraktığı görülmektedir (Yeşilyaprak, 2011: 35; Yeşilyaprak, 2012: 108). Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanındaki yeni eğilimler, bir dereceye kadar, küreselleşme ve teknolojiye önemli değişimlerin bir sonucu olarak kariyer psikolojisi eleştirilerine ve toplumdaki muazzam değişimlerin oluşturduğu sorunlara verilen cevaplar olarak kabul edilebilir (McMahon, 2014: 18). Yaşanan bu değişimlerin kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanıyla ilgili araştırma eğilimlerine yansımalarının kaçınılmaz olduğu düşünüldüğünde, eğilimlerin ortaya konulmasının kritik bir önem arz ettiği düşünülmektedir.

Son zamanlarda psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) alanında araştırma eğilimlerini belirlemeye yönelik çalışmalara bakıldığında; Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi'nin ilk otuz sayısında yayınlanan makalelerin (Güven, Kısaç, Ercan ve İlhan, 2009); 2007-2011 yılları arasında PDR ile ilgili yayın yapan dergilerin (Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz, 2014); PDR alanında karma yöntem kullanılarak yayınlanan makalelerin (Bilge ve Keldal, 2016); grup rehberliği, grupla psikolojik danışma ve psiko-eğitsel temelli yapılan lisansüstü tezlerin (Demirtaş-Zorbaz, Kızıldağ ve Voltan-Acar, 2016); Türkiye'de PDR alanında yapılan doktora tezlerinin (Güven, Aslan ve Yıldız Akyol, 2017); PDR alanında uygulama esaslı yapılan lisansüstü tezlerin (Türk ve Cihangiroğlu, 2018); karşılaştırmalı olarak Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi ile Journal of Counselling Psychology'deki çalışmaların (Güven, Özhan, Kaynak ve Kurt Demirbaş, 2018); 2012-2016 yılları arasında PDR alanında yayınlanan makalelerin (Güven ve Aslan, 2018) incelendiği görülmektedir. Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) alanındaki araştırma eğilimlerini belirleme amaçlı farklı çalışılmalar olmasına rağmen, kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanıyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik bir çalışmanın olmadığı dikkat çekmekte ve bu alanın, güncel literatürünü haritalayan bir çerçeveden yoksun olduğu

düşünülmektedir. Ayrıca, kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında yapılan lisansüstü tezleri incelemenin, bu alan üzerine mercek tutacağı ve alanın güncel araştırma eğilimlerini netleştireceği düşünülmektedir.

Bu çalışma mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri 18 yıllık (2000-2017 arası) uzun bir dönemde fotoğraflamayı amaçlamaktadır. Bu araştırmanın, kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında 2000-2017 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin doktora ve yüksek lisans tezi olma durumuna göre dağılımlarının yanı sıra; tezlerin yıllara göre dağılımı, çalışma grubu büyüklüğü, üzerinde çalışılan grupları, tercih edilen araştırma yöntemlerini ve konu alanlarını da vurgulayarak mevcut literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, alanda verilen araştırma yöntemleri derslerinin içeriğine yön verme konusunda kılavuzluk edebileceği düşünülmektedir. Son olarak, bu çalışmanın, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı ile ilgili oluşturulacak yeni hipotezler için kılavuzluk edeceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışmanın kapsamı, veri toplama aracı ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntem ve teknikleri doğrultusunda yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda, veri toplama yöntemi olarak temelde gözlem, görüşme ve doküman analizini kullanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39) ve nitel araştırma, araştırmacının kendiliğinden, doğal olarak oluşan olguları tüm karmaşıklığı içinde incelemesi, irdelemesi olarak ifade edilmektedir (Fraenkel ve Warren, 2000: 669).

2.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada, Ulusal Tez Merkez’i sayfasında yayınlanan, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü’nde, 2000-2017 yılları arasında, kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik ile ilgili yapılan, erişime açık tezler analiz kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda toplam 73 lisansüstü tez (58 yüksek lisans, 15 doktora) çalışma kapsamına dâhil edilmiş ve incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Lisansüstü tezlerin incelenmesi için “Tez Kodlama Formu” oluşturulmuştur. İlgili literatür taramasından sonra, benzer çalışmalarda en çok incelenen temalar belirlenmiş ve tez kodlama formuna dâhil edilmiştir. Tez Kodlama Formu; tez yılı, çalışma grubu, çalışma grubu büyüklüğü, tez türü, araştırma yöntemi ve konu alanları olmak üzere 6 ayrı bölümden oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman analizi, hem basılı hem de bilgisayar tabanlı ve internet üzerinden ulaşılabilen materyalleri gözden geçirmek veya değerlendirmek için kullanılan sistematik bir prosedürdür (Corbin ve Strauss, 2008).

2.5. Verilerin Analizi

Veriler, içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi; kitaplar, görüşmeler, gazete başlıkları, tarihsel belgeler, diyaloglar, reklamlar, sinemalar, nutuklar gibi çeşitli kayıtlar içindeki kelimelerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya tümcelerinin varlığını belirlemek ve bunları sayısal olarak ifade etmek için kullanılan bir analiz yöntemidir (Seggie ve Bayyurt, 2017: 254).

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları, frekans dağılımları ile tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. Tezlerin Yayın Yılına Göre Elde Edilen Bulgular

Yıl	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	Yıl	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
2000	2	0	2	2009	2	1	3
2001	2	0	2	2010	3	3	6
2002	3	0	3	2011	6	2	8
2003	0	1	1	2012	0	1	1
2004	0	0	0	2013	4	0	4
2005	4	1	5	2014	10	3	13
2006	4	0	4	2015	8	0	8
2007	2	1	3	2016	2	2	4
2008	2	0	2	2017	4	0	4

Tablo 1'e bakıldığında Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik ile ilgili yapılan tezlerin 2'si 2000 yılında, 2'si 2001 yılında, 3'ü 2002 yılında, 1'i 2003 yılında, 5'i 2005 yılında, 4'ü 2006 yılında, 3'ü 2007 yılında, 2'si 2008 yılında, 3'ü 2009 yılında, 6'sı 2010 yılında, 8'i 2011 yılında, 1'i 2012 yılında, 4'ü 2013 yılında, 13'ü 2014 yılında, 8'i 2015 yılında, 4'ü 2016 yılında ve 4'ü 2017 yılında yapılmıştır. Bu bulgulardan hareketle en çok tez çalışmasının yapıldığı üç yıl sırayla 2014, 2011 ve 2015 yılıdır. 2004 yılında ise kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlikle ilgili hiç tez yapılmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Tezlerin Yüksek Lisans ve Doktora Grubuna Dağılımı

	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
Sayı	58	15	73
Yüzde (%)	79.452	20.548	% 100

Tablo 2’ye bakıldığında Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik ile ilgili yapılan tezlerin 58’inin (% 79.452) yüksek lisans tezi 15’inin (% 20.548) doktora tezi olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Tezlerin Çalışma Gruplarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Kategoriler		Frekans
Öğrenciler	Lise Öğrencileri	36
	Üniversite Öğrencileri	18
	Ortaokul Öğrencileri	8
	Polis Akademisi Öğrencileri	2
	Hava Harp Okulu Öğrencileri	1
	Toplam	65
Öğretmenler	Rehber Öğretmenler	6
	Diğer Öğretmenler	1
	Toplam	7
Diğer	Orman Mühendisleri	1
	Emniyet Personeli	1
	Yetişkinler	1
	15-65 Yaş Arası Bireyler	1
	Toplam	4

Tablo 3’de, Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grupları verilmektedir. Tablo incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinden 8, lise öğrencilerinden 36, üniversite öğrencilerinden 18, rehber öğretmenlerden 6, öğretmenlerden 1, hava harp okulu öğrencilerinden 1, orman mühendislerinden 1, polis akademisi öğrencilerinden 2, yetişkinlerden 1, emniyet personelinden 1 ve 15-65 yaş arası bireylerden 1 kez çalışma grubu seçildiği görülmektedir. Bulgulardan yola çıkarak en çok lise ve üniversite öğrencileri üzerinde çalışıldığı, öğrenciler dışındaki kategorilerin ise çok daha az tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 4. Tezlerin Çalışma Türüne Göre Elde Edilen Bulgular

Kategoriler	Frekans	Kategoriler	Frekans
İlişkisel	40	Nitel	1
Betimsel	15	Karma	1
Deneysel	9	Ölçek Uyarlama	2
Ölçek Geliştirme	5		

Tablo 4’e göre Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik alanında yapılan tezlerin 40’inin ilişkisel, 15’inin betimsel, 9’unun deneysel, 5’inin ölçek geliştirme, 1’inin nitel, 1’inin karma ve 2’sinin ölçek uyarlama olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle en fazla ilişkisel çalışmaların yapıldığı, en az ise nitel ve karma yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 5. Tezlerin Çalışma Gruplarının Büyüklüğüne İlişkin Elde Edilen Bulgular

Kategoriler	Frekans	Kategoriler	Frekans
10-100	10	601-700 arası	4
101-200 arası	3	701-800 arası	3
201-300 arası	7	801-900 arası	2
301- 400 arası	10	901-1000	3
401- 500 arası	14	1001-2000	6
501-600 arası	10	2001+	1

Tablo 5'e bakıldığında Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik ile ilgili yapılan tezlerin çalışma grubu sayısı 401-500 arasında olan 14 çalışma, 501-600 arasında olan 10 çalışma, 301-400 arasında olan 10 çalışma, 10-100 arasında 10 çalışma ve 1001-2000 arasında olan 6 çalışma bulunmaktadır. Bulgular doğrultusunda Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik alanındaki tezlerin çoğunlukla 401-500 kişi arasındaki çalışma gruplarıyla yürütüldüğü görülmektedir.

Tablo 6. Tezlerin Konu Alanına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Kategoriler	Frekans	Kategoriler	Frekans
Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı ile ilgili konular (yetkinlik, sonuç beklentisi, kariyer karar yetkinliği, hedefler)	19	Kariyer olgunluğu/gelişimi	11
Mesleki ilgiler	8	Kariyer karar verme güçlükleri	7
Meslek/Alan seçimi	7	Kariyer kararsızlığı	6
Meslek/İş doyumu	5	Kariyer uyumluluğu	4
Mesleki değerler	4	Yetenekler	3
Kariyer engelleri	3	Mesleki benlik	3
Kariyer seçimine bağlılık	2	Meslek seçimine yönelik akılcı olmayan inançlar	2
Karar verme stilleri	2	Kariyer inançları/düşünceleri	2
Kariyer denetim odağı	1	Kariyer yönelimleri	1
Kariyer iyimserliği	1	Kariyere ilişkin ebeveyn desteği	1
Kariyer geleceği	1		

Tablo 6 incelendiğinde mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı ile ilgili en fazla çalışılan konuların sosyal bilişsel kariyer kuramı, kariyer olgunluğu, mesleki ilgiler, karar verme güçlükleri, kariyer/alan seçimi, kariyer kararsızlığı, mesleki doyum, kariyer uyumluluğu konularının olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik ile ilgili 2000-2017 yılları arasında PDR anabilim dalında yapılan ve erişime açık olan 73 lisansüstü tez; araştırma yılı, çalışma grubu, çalışma grubu büyüklüğü, tez türü, araştırma yöntemi ve konu alanları olarak altı ayrı bölümde incelenmiştir.

Kariyer Danışmanlığı ve Mesleki Rehberlik alanında en çok tez çalışmasının yapıldığı üç yıl sırayla; 2014, 2011 ve 2015 yılıdır. 2004 yılında ise kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlikle ilgili hiç tez yapılmadığı görülmektedir. Yapılan tezlerin, 58’i yüksek lisans tezi ve 15’i doktora tezidir. Coşkun, Dündar ve Parlak (2014: 386), tarafından yürütülen çalışmada, 2008-2013 yılları arasında özel eğitim alanında yapılan tezlerin benzer şekilde çoğunun yüksek lisans tezi olduğu (61 yüksek lisans tezi, 11 doktora tezi) sonucuna varılmıştır. Türk ve Cihangiroğlu (2018: 280), da yaptıkları çalışmada yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden fazla sayıda olduğunu tespit etmişlerdir. Doktora programlarının yüksek lisans programlarından daha az açılabilmesi, yüksek lisans programlarında kontenjanların doktora programı kontenjanlarından fazla olması veya yüksek lisans eğitim süresinin doktora eğitim süresinden kısa olması kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin fazla olmasına neden olabilir. Ayrıca doktora kabul şartlarının ağır olması ve doktora programlarının daha fazla psikolojik ve maddi yük getirmesi doktora tezlerinin sayısının az olmasına neden olabilir.

Çalışmanın diğer bir bulgusuna göre mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı ile ilgili yapılan tezlerde en çok lise öğrencilerinden, sonrasında ise üniversite öğrencilerinden çalışma grubu oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güven ve Aslan’ın (2018: 596) yürüttüğü çalışmada örneklem grubu olarak en çok üniversite öğrencilerinin, sonrasında ise lise öğrencilerinin tercih edildiği görülmektedir. Benzer olarak PDR alanında yapılan doktora tezlerinin incelendiği çalışmada da en çok üniversite ve lise öğrencileri üzerinde çalışıldığı tespit edilmiştir (Güven, Aslan ve Yıldız Akyol, 2017: 140). Ergenlik, kariyer tercihlerine eğitsel bağlılığın gerçekleştiği (Sharf, 2017: 209), gelecekteki kariyer gelişimine yönelik mesleki hazırlık, iyi oluş ve uyum için önemli etkileri olan kritik bir dönemdir (Skorikov, 2007). Bu nedenle çalışma grubu olarak çoğunlukla lise öğrencileri tercih ediliyor olabilir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında yapılan lisansüstü tezlerde ağırlıklı olarak sosyal bilişsel kariyer kuramı ile ilgili konuların çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konu alanını ise kariyer olgunluğu, mesleki ilgi, karar verme güçlükleri konuları takip etmektedir. Araştırma bulgularına benzer olarak Creager (2011: 515), 2010 yılı kariyer araştırmalarında en fazla Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı, Holland’ın teorisi, kariyer karar verme, kariyer araştırması, kariyer olgunluğu ve kariyer uyumluluğu konularının tercih edildiğini rapor etmiştir. Araştırma sonucuna göre kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında sosyal bilişsel kariyer kuramına olan güncel ilginin canlı olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularından hareketle en fazla ilişkisel ve betimsel çalışmaların yapıldığı, en az ise nitel ve karma yöntem çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Ayrıca ileri düzey istatistiksel yeterlik gerektiren türlerin ihmal edildiği söylenebilir. Stead, Perry, Munka, Bonnett, Shiban ve Care (2012: 115), 1990'dan 2009 yılına kadar kariyer, meslek ve iş ile ilgili yayın yapan 11 derginin içerik analizini yapmıştır. 3279 makale analiz edilmiş ve makalelerin % 55,9'unda nicel, % 35,5'inde kuramsal/kavramsal yöntemler kullanılırken sadece % 6,3'ünde nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Berríos ve Lucca (2006: 174) ise psikolojik danışma ve rehberlik alanında önde gelen dört önemli derginin (*Counseling and Values, Journal of Counseling & Development, Professional School Counseling* ve *The Counseling Psychologist*), 1997-2002 yılları arasında yayımlanmış tüm sayılarında yer alan makaleleri içerik analizi ile incelemiştir. Sonuç olarak tüm makalelerin sadece 1/6'sının nitel yöntemle yürütüldüğü tespit edilmiştir. 2006-2015 yılları arasında Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi ile Journal of Counseling Psychology'de yayınlanan makalelerde her iki dergideki çalışmalarda ilişkisel yöntemin daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Güven, Özhan, Kaynak ve Kurt Demirbaş, 2018: 199). Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında çoğunlukla nicel paradigmanın hâkim olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durum, lisans ve lisansüstü eğitim sürecinde alınan araştırma yöntemleri derslerinin içeriği ve sayısı ile ilgili olabilir.

Yapılan tezler, en fazla 401-500 arası katılımcıyı içeren çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucuna benzer olarak Güven, Kısaç, Ercan ve Yalçın (2009: 84), Türk PDR dergisinin ilk 30 sayısında yayınlanan makalelerin örneklem büyüklüğünün ağırlıklı olarak 200-600 arasında değiştiğini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Güven, Aslan ve Yıldız Akyol (2017: 141), PDR alanında yapılmış doktora tezlerinin üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğü olarak 301-600 arasında yoğunlaştığı sonucuna varmışlardır. Bu durum, nicel çalışmaların çoğunlukla tercih edilmesinden dolayı kaynaklanıyor olabilir.

5. ÖNERİLER

Bu bulgular doğrultusunda bazı önerilere yer verilebilir. Öncelikle, öğrenciler dışındaki örneklem grupları üzerinde yapılan tez sayısının artırılması önemli görülmektedir. Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında 2000 yılından önce yapılan lisansüstü tezler benzer şekilde incelenebilir ve dönemseller karşılaştırmalar yapılabilir. Belli gelişim dönemleri içerisinde (lise, üniversite, vb.) mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı ile ilgili yapılan tezler veya makaleler doküman incelemesi yoluyla incelenebilir. Özellikle lisansüstü eğitim sürecinde verilen araştırma yöntemleri derslerinin çeşidi ve niteliği sorgulanabilir ve

lisansüstü öğrencilerin ileri istatistikî becerileri geliştirmek amaçlı ayrı dersler verilebilir. Nitel ve karma yöntem araştırmalarının çok az sayıda olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aldıkları eğitim ve yeterlikleri doğrultusunda tezler yapacağı düşünüldüğünde bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili derslerin müfredatları gözden geçirilerek karma yöntem ve nitel araştırma yöntemleri üzerine eğilim sağlanabilir veya sırf bu yöntemlerle ilgili dersler açılabilir. Meta analiz çalışmaları yapılarak daha genellenebilir sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca, kariyer psikolojik danışmanlarının, çeşitli nedenlerle geleneksel danışmanlık hizmetlerine hazır erişimi olmayan danışmanların, bu hizmetlere erişimini sağlamak adına teknolojik gelişmelerden faydalanmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Berríos, R., & Lucca, N. (2006). Qualitative methodology in counseling research: Recent contributions and challenges for a new century. *Journal of Counseling & Development*, 84(2), 174-186.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Coşkun, İ., Dündar, Ş. & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Creager, M. F. S. (2011). Practice and research in career counseling and development-2010. *The Career Development Quarterly*, 59(6), 482-527.
- Demirtaş-Zorbaz, S., Kızıldağ, S. & Voltan Acar, N. (2016). Türkiye’deki Üniversitelerde Lisansüstü Düzeyde Yapılan Grup Çalışmalarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(4), 1765-1784.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2000). *How to Design and Evaluate Research in Education*. (4th Edt.) Boston: McGraw-Hill.
- Güven, M. & Aslan, A. M. (2018). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Türkiye’deki bilimsel dergilerde yayınlanan makaleler üzerine bir inceleme. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(5), 592-604.
- Güven, M., Kısaç, İ., Ercan, L. & Yalçın, İ. (2009). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisinde yayınlanan makalelerin çeşitli özellikler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 80-87.
- Güven, M., Aslan, B. & Yıldız Akyol, E. (2017). Türkiye’de Psikolojik Danışma Ve Rehberlik alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi (2000-2016). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 136-147.
- Güven, M., Özhan, M. B., Kaynak, S. & Kurt Demirbaş, N. (2018). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi ile Journal of Counselling Psychology’deki araştırma eğilimleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(49), 193-208.
- Keldal, G. & Bilge, F. (2016). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Alanında Karma Yöntemli Araştırmalar: Bir İçerik Analizi Çalışması, Ö. Demirel ve S. Dinçer (Ed.), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* (s. 643-654). Ankara: Pegem Akademi.
- Kuzgun, Y. (2008). *Rehberlik ve psikolojik danışma* (9.b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2014). *İlköğretimde rehberlik* (7.baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- McMahon, M. (2014). New Trends in Theory Development in Career Psychology, In G. Arulmani, A. J. Bakshi, F. T. Leong, & A. G. Watts (Eds.), *Handbook of career development: International perspectives* (pp. 13-27). Springer Science & Business Media.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan, C. & Yılmaz, B. Y. (2014). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Alanındaki Araştırma Eğilimleri: Bir İçerik Analizi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(41), 49-60.
- Seggie, F. N. & Bayyurt, Y. (2017). *Nitel araştırma yöntemlerine giriş. Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sharf, R. S. (2017). *Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması*. (F. Bacanlı & K. Öztemel, Çev. Edt.). Ankara: Pegem Akademi.
- Skorikov, V. B. (2007). Continuity in adolescent career preparation and its effects on adjustment. *Journal of Vocational Behavior*, 70(1), 8-24.
- Stead, G. B., Perry, J. C., Munka, L. M., Bonnett, H. R., Shiban, A. P. & Care, E. (2012). Qualitative research in career development: Content analysis from 1990-2009. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 12(2), 105-122.

- Türk, F. & Cihangiroğlu, Ü. (2018). Thematic and methodological investigation of applied postgraduate theses on psychological counseling and guidance. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9(31), 276-311.
- Yeşilyaprak, B. (2011). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki Rehberlik Ve Kariyer Danışmanlığında Paradigma Değişimi Ve Türkiye Açısından Sonuçlar: Geçmişten Geleceğe Yönelik Bir Değerlendirme. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

In recent years, rapid developments in technology, industrialization, changes in the labor market have led to the disappearance of some professions, changes in some professions, the formation of new business areas and the diversification of occupations (Kuzgun, 2014: 2). New trends in theory development in career psychology could, to a certain extent degree, be regarded as responses to the questions generated by critiques of career psychology and sweeping changes in society as a result of globalization and drastically changes in technology (McMahon, 2014: 18). Considering that these changes are inevitable reflecting on research tendencies related to career counseling and vocational guidance, it is considered that determining of these tendencies are of critical importance. Although there are different studies which attempt to determine research trends about psychological counseling and guidance in Turkey (Bilge and Keldal, 2016; Demirtas-Zorbaz, Kizildag and Voltan-Acar, 2016; Güven and Aslan, 2018; Güven, Kisac, Ercan and Ilhan, 2009; Secer, Ay, Ozan and Yilmaz, 2014; Turk and Cihangiroglu, 2018), it is remarkable that there is no study to examine postgraduate theses completed in regarding the career counseling and vocational guidance. The field of career counseling and vocational guidance is thought to be lacking a framework which maps the current literature. It is also thought that this examining will put field of career counseling and guidance under the microscope and will clarify the current research trends in this field. This research aims to photograph postgraduate theses related to vocational guidance and career counseling in a long period of 18 years (2000-2017). This research focuses not only the type of postgraduate theses (doctoral or master degree) completed in the field of career counseling and vocational guidance, but the distribution of theses by years, study group size, study group, preferred research methods and subject areas as well. Thus it is thought that this research will contribute to the current literature. Finally, this study will provide a framework for new hypotheses to be generated regarding the career counseling and vocational guidance. This research was conducted in accordance with the qualitative research methods and techniques. In qualitative researches it uses mainly observation, interview and document analysis as data collection method (Yıldırım and Şimşek, 2005: 39). Qualitative research

refers to the fact that researchers examine, naturally occurring phenomena within all complexity (Fraenkel and Warren, 2000: 669). In the research, postgraduate theses which are open to access, published in the National Thesis Center, completed in the psychological counseling and guidance departments in Turkey between the years of 2000-2017 and related to career counseling and vocational guidance were included in the analysis. In this context, a total of 73 postgraduate theses (58 master degree, 15 doctoral) were included in the study and examined. Thesis Coding Form has been established for the examination of postgraduate theses. After reviewed the related literature the most examining themes in similar studies were determined and included in the thesis coding form. Thesis Coding Form consists of 6 different parts including thesis year, study group, study group size, thesis type, research method and subject areas. In this study, document analysis was used as a data collection method. Document analysis is a systematic procedure which is used to review or evaluate documents which are both printed and computer based or can be accessed via the internet (Corbin and Strauss, 2008). Data were analyzed using content analysis. Content analysis is an analysis method used to determine the existence of words, concepts, themes, idioms, characters or sentences in various records such as books, interviews, newspaper titles, historical documents, dialogues, advertisements, cinemas, speeches and to express them numerically (Seggie and Bayyurt, 2017: 254). According to the results of the study, on high school and university students were studied most frequently. It was observed that groups other than students were less preferred as study group. The most postgraduate thesis in the field of career counseling and vocational guidance was conducted in 2014 (10 master degree, 3 doctoral). In 2004, there was no thesis about this field. According to the results of the research, quantitative (relational) methods are more preferred while the least qualitative and mixed methods are preferred. Theses in career counseling and vocational guidance are mostly conducted with study groups of 401-500 people. It has been observed that topics which related to social cognitive career theory are the most preferred subjects. It is considered important to increase the number of postgraduate thesis on sample groups other than students. In particular, the types and nature of the research methods courses given in the postgraduate education process can be questioned. Courses can be given to postgraduate students to develop their advanced statistical skills. It is seen that there are very few qualitative and mixed method researches. Considering that the students will make thesis according to their competencies, the curriculum of the courses related to scientific research methods can be reviewed. Mixed methods and qualitative research methods can be promoted, or only courses related to these methods can be opened. Further generalizable results can be obtained by conducting meta-analysis studies. In addition,

it is recommended that career psychological counselors benefit from technological developments in order to provide access to these services to clients who do not have ready access to traditional counseling services for various reasons.